

Donata KURPAS^{1,2}
 Mariola WOJTAL²
 Dorota BIELSKA³
 Monika ROGALSKA²
 Bartosz SAPIŁAK¹
 Andrzej STECIWKO^{1,2}

Postępowanie w ramach profilaktyki uzależnienia od nikotyny – poziom wiedzy wśród studentów VI roku Akademii Medycznej we Wrocławiu

Acting in the framework of the nicotine addiction prevention – the level of knowledge amongst 6th year students of Wrocław Medical University

¹Katedra i Zakład Medycyny Rodzinnej, Akademia Medyczna, Wrocław
 Kierownik: Prof. dr hab. med. *Andrzej Steciwko*

²Państwowa Medyczna Wyższa Szkoła Zawodowa Opole
 Rektor: Prof. dr hab. med. *Andrzej Steciwko*

³Zakład Medycyny Rodzinnej i Pielęgniarstwa Środowiskowego, Akademia Medyczna, Białystok
 Kierownik: Dr hab. med. *Sławomir Chłabicz*

Dodatkowe słowa kluczowe:

palenie tytoniu
 studenci medycyny
 wiedza

Additional key words:

Smoking
 medical students
 knowledge

Jednoznacznie stwierdzono, że palenie tytoniu podwyższa o 25-40% ryzyko zgonu z powodu chorób układu krążenia, o 30-40% z powodu nowotworów złośliwych oraz jest przyczyną około 70% zgonów na choroby układu oddechowego (nienowotworowe). Udowodniono także, że podstawowe środki zwiększające efektywność podejmowanych prób ograniczenia palenia tytoniu są użyteczne i łatwe do zastosowania przez każdego lekarza niezależnie od specjalności medycznej. W roku akademickim 2008/2009 wśród studentów VI roku Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej we Wrocławiu przeprowadzono anonimową ankietę zawierającą pytania na temat realizacji zagadnień związanych z nałogiem palenia tytoniu w trakcie studiów medycznych. W badaniu wzięło udział 210 studentów. 62% badanych pochodziło z miasta wojewódzkiego, 11,4% z miejscowości o populacji powyżej 100 tys., 22,4% z miejscowości o populacji poniżej 100 tys. oraz 3,8% studentów z ośrodków wiejskich. Jedynie 78% studentów potwierdziło, że podczas studiów poruszano zagadnienia dotyczące nikotynizmu. 56,7% badanych twierdziło, że potrafi udzielić porady antytytoniowej pacjentowi. W pytaniu o test Fagerströma i określenie uzależnienia fizycznego poprawnej odpowiedzi udzieliło 47% studentów, w pytaniu o test oceny motywacji (skala Schneider) – jedynie 39,5% badanych, a odpowiedzi na pytanie, na czym polega minimalna interwencja antytytoniowa – 37,2% studentów. Widoczna jest niedostateczna częstość poruszania problemu szkodliwości palenia tytoniu na studiach medycznych, czego konsekwencją jest obniżająca się wiedza wśród studentów. Nieco ponad 3 studentów potwierdza, że podczas studiów poruszano zagadnienia dotyczące nikotynizmu (głównie podczas zajęć z chorób wewnętrznych), jednak wiedzę na temat podstawowego postępowania w przypadku pacjenta uzależ-

It was stated explicitly that smoking was increasing the risk of the death about 25-40% because of cardiovascular diseases, about 30-40% because of malignant tumors and is causing about 70% of deaths from illness of the respiratory system (no cancerous). It was also proved that basic means increasing the effectiveness of taken attempts to limit the smoking were useful and easy to apply by every doctor independently of the medical specialty. An anonymous questionnaire containing questions on the subject of the realization of problems connected with the tobacco addiction in the route of medical studies was carried amongst 6th year students of the Medical Department of Wrocław Medical University in the academic year 2008/2009. 210 students took part in the study. 62% of examined came from the provincial capital, the 11.4% from the town with the population above 100 hundred of inhabitants, 22.4% of towns with the population below 100 hundred of inhabitants and 3.8% of students - from country centers. Only 78% of students is claiming that problems concerning nicotineism were being brought up on the university. 56.7% of examined is judging that he is able to give an anti-smoking advice to a patient. The correct answer in the question about the Fagerströma test and describing physical addiction gave 47% of students, only 39.5% examined – in the question about the assessment of motivation test (the Schneider scale), and 37.2% of students responded to the question what is consists in minimum anti-tobacco intervention. An insufficient frequency of bringing up the problem of smoking on medical studies is visible harmfulness, a consequence is a lowering knowledge amongst students. Little over 3 of students is confirming students that problems concerning the nicotineism were being brought up during studies (mainly during classes in the field of

Adres do korespondencji:
 Dr med. Donata Kurpas
 Katedra i Zakład Medycyny Rodzinnej
 Akademia Medyczna
 51-141 Wrocław, ul. Syrokomli 1
 Tel.: (+71) 326 68 75; Fax: (+71) 325 43 41
 e-mail: dkurpas@hotmail.com

nionego od nikotyny deklaruje co szósty z badanych studentów, a posiada - średnio co czwarty. Niezwykle pesymistycznie wobec powyższych danych kształtuje się przygotowanie absolwentów Wydziału Lekarskiego do udziału w realizacji podstawowych programów promocji zdrowia i profilaktyki chorób, wśród których walka z uzależnieniem od nikotyny zajmuje jedno z podstawowych pozycji, niezależnie od specjalności medycznej.

Wstęp

Jednoznacznie stwierdzono, że palenie tytoniu podwyższa m. in. o 25-40% ryzyko zgonu z powodu chorób układu krążenia, o 30-40% z powodu nowotworów złośliwych oraz jest przyczyną około 70% zgonów na choroby układu oddechowego (nienowotworowe).

Palenie tytoniu jest uzależnieniem psychicznym mającym związek ze sposobami zachowania, postawami zdrowotnymi i społecznymi oraz uzależnieniem fizycznym dotyczącym układu somatycznego i ośrodkowego układu nerwowego. Amerykańskie Towarzystwo Psychiatryczne klasyfikuje uzależnienie od tytoniu jako „chorobę z nadużycia substancji”, a Światowa Organizacja Zdrowia wpisała je na listę schorzeń w 10. rewizji Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób, Urazów i Przyczyn Zgonów [1,3].

Bezspornie udowodniono, że podstawowe środki zwiększające efektywność podejmowanych prób ograniczenia palenia tytoniu są użyteczne i łatwe do zastosowania na poziomie opieki podstawowej [1,3].

Kierując się tymi danymi postanowiliśmy ocenić przygotowanie studentów medycyny do prowadzenia profilaktyki uzależnienia od nikotyny.

Materiał i metody

W roku akademickim 2008/2009 wśród studentów VI roku Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej we Wrocławiu przeprowadzono anonimową ankietę zawierającą pytania na temat realizacji zagadnień związanych z nałogiem palenia tytoniu w trakcie studiów medycznych oraz wiedzy na temat podstawowej profilaktyki i pomocy dla pacjentów uzależnionych od nikotyny.

Wyniki

W badaniu wzięło udział 210 studentów (69% (144) kobiet i 31% (66) mężczyzn). Studentki miały od 23 do 30 lat (23 lata – 0,69% (1); 24 lata – 32,6% (47); 25 lat – 47% (41); 26 lat – 6,9% (10); 27 lat – 2,7% (4); 28 lat – 2,0% (3); 30 lat – 1,38% (2)), z kolei studenci od 24 do 27 lat (24 lata – 30,3% (20); 25 lat – 19,7% (13); 26 lat – 13,6% (9); 27lat – 4,5% (3)).

W badanej grupie 63,19% (91) kobiet i 59% (39) badanych mężczyzn pochodziło z miasta wojewódzkiego, odpowiednio 6,9% (10) i 21,2% (14) z miejscowości o populacji powyżej 100 tys., 25% (36) i 16,6% (11) z miejscowości o populacji poniżej 100tys, oraz 4,16% (6) studentek i 3% (2) studentów z ośrodków wiejskich.

Według 91,6%(132) kobiet oraz 94% (62) mężczyzn uzależnienie jest chorobą, Nie podzielano tego zdania odpowiednio 8,3% (12) i 6% (4).

Jedynie 77,08% (111) studentek i 80% (53) studentów potwierdziło, że podczas studiów poruszano zagadnienia dotyczące

internal medicine), however every sixth of examined students is declaring the knowledge in the case of the patient addicted to the nicotine and every fourth has the knowledge. The preparing graduates of the Medical Faculty for the participation in realization of basic schedules of the promotion of the health and the diseases prevention is developing unusually pessimistically towards above data, the fight against the nicotine addiction is filling one of the essential positions, independently on the medical specialty.

Tabela I

Przedmioty w ramach studiów medycznych, podczas których poruszano zagadnienia dotyczące nikotynizmu
Courses in the framework of medical studies in which problems concerning the nicotine were being brought up

Odpowiedzi studentek (n=144)	Odpowiedzi studentów (n=66)
<p>interna 31,9%(46) pulmonologia 31,25% (45) medycyna rodzinna 30,5%(44) onkologia 13,8% (20) psychiatra 10,4% (15) zdrowie publiczne 6,25%(9) higiena 5,5%(8) wszystkie 4,8%(7)</p> <p>chirurgia 3,47%(5) epidemiologia 3,4% (5) profilaktyka lek. rodz 2,77% (4) torakochirurgia 2,7% (4) kardiologia 2,7% (4) ginekologia 2,08%(3)</p> <p>medycyna środowiskowa 2,08%(3) angiologia 1,38% (2) urologia 1,38% (2) anatomia patologiczna 1,38%(2) medycyna zabiegowa 1,38% (2) socjologia 0,69%(1)</p> <p>farmakologia 0,69% (1)</p>	<p>interna 44% (29) medycyna rodzinna 33,3% (22) pulmonologia 24,2% (16) onkologia 18,1% (12) chirurgia 9% (6) psychiatria 6% (4) zdrowie publiczne 4,5% (3) farmakologia 4,5% (3) ginekologia 3% (2) higiena 3% (2) epidemiologia 3% (2) kardiologia 1,5% (1)</p>

nikotynizmu (tabela I).

Pięćdziesiąt pięć i pół procent (80) studentek i 59,1% (39) studentów stwierdziło, że potrafi udzielić porady antytytoniowej pacjentowi, z kolei zaprzeczyło temu 43% (62) kobiet i 40,9% (27) mężczyzn.

W pytaniu o test Fagerströma i określenie uzależnienia fizycznego poprawnie odpowiedzi udzieliło 41,6% (60) studentek i 59% (39) studentów, w pytaniu o test oceny motywacji (skala Schneider) - jeszcze mniej, bo 38,19% (55) kobiet i 42,4% (28) mężczyzn, a kompletnej odpowiedzi na pytanie na czym polega minimalna interwencja antytytoniowa udzieliło jedynie 35,4% (51) studentek i 40,9% (27) studentów.

Jedynie 24,1% (40) kobiet i 40,9% (27) mężczyzn podało prawidłową odpowiedź dotyczącą odsetka Polaków palących regularnie tytoń, a 34,0% (49) studentek i 27,2% (18) studentów – odsetka Polek.

Niestety według 88,8% (128) studentek i 81,8% (54) studentów palący lekarz może udzielać pacjentom porady antytytoniowej, odpowiednio 10,4% (15) i 18,18% (12) – zaprzecza temu.

Omówienie wyników

W porównaniu do powyższych wyników w roku akademickim 2007/2008 - 94,8% (111) studentek i 93,3% (56) studentów stwierdziło, że na uczelni poruszano zagadnienia dotyczące nikotynizmu, zaprzeczało temu 5,2% (6) kobiet i 6,7% (4) mężczyzn.

79,5% (93) studentek i 83,3% (50) studentów twierdziło, że potrafi udzielić pacjentowi porady antytytoniowej, nie podzielało tej opinii 20,5%(24) kobiet i 13,3% (8) mężczyzn. 8,5% studentów nie wiedziało, że uzależnienie od nikotyny zostało uznane za chorobę [2]. Zaznaczona jest wobec powyższego postępująca rzadkość poruszania problemu palenia tytoniu u pacjentów i profesjonalistów podczas studiów medycznych, czego konsekwencją jest widocznie obniżająca się wiedza wśród studentów.

Wprawdzie, jak wynika z aktualnych badań, większość studentów wie, że uzależnienie od tytoniu uznano za jednostkę chorobową, nadal niewielki odsetek badanych zaprzecza temu.

Nieco ponad 3/4 studentów potwierdza, że podczas studiów poruszano zagadnienia dotyczące nikotynizmu (głównie podczas zajęć z dziedziny chorób wewnętrznych), jednak wiedzę na temat podstawowego postępowania w przypadku pacjenta uzależnionego od nikotyny deklaruje co szósty z badanych studentów, a posiada - średnio co czwarty.

Niestety większość badanych nie widzi sprzeczności w udzielaniu porady antytytoniowej przez palącego lekarza.

Wnioski

W powyższej analizie ocenialiśmy wiedzę i przygotowanie przyszłych lekarzy, z których większość w ciągu kolejnych kilku

miesiące wielokrotnie będzie brała udział w terapii pacjentów uzależnionych od nikoty-
ny. Niezwykle pesymistycznie wobec po-
wyższych danych kształtuje się, więc przy-
gotowanie absolwentów Wydziału Lekar-
skiego do udziału w realizacji podstawowych
programów promocji zdrowia i profilaktyki,

wśród których walka z uzależnieniem od ni-
kotyny zajmuje jedno z podstawowych pozy-
cji, niezależnie od specjalności medycznej.

Piśmiennictwo

1. Hughes J.R.: Four beliefs that may impede progress
in the treatment of smoking. *Tob. Control* 1999, 8,
323.

2. Kurpas D., Wojtal M., Bielska D., i wsp.: Realizacja
zagadnień związanych z nałogiem palenia tytoniu w
trakcie studiów medycznych. *Przegl. Lek.* 2008, 65,
651.

3. Mierzecki A., Gąsiorowski J. Piławska H.: Family
doctor and health promotion - Polish experience and
perspectives. *Eur. J. Gen. Pract.* 2000, 6, 4.